

Atvinnuveganefnd Alþingis
Skrifstofu Alþingis, nefndasvið
150 Reykjavík

Egilsstöðum, 31. mars 2023

Efni: Tillaga til þingsályktunar um græna hvata fyrir bændur (Þingskjal 71)

Skógræktin starfar á grundvelli laga nr. 33/2019 um skóga og skógrækt. Markmið þeirra laga er m.a. að stuðla að kolefnisbindingu með ræktun skóga og aðlögun þeirra að loftslagsbreytingum. Enn fremur að skógrækt stuðli að verndun jarðvegs og dragi úr hugsanlegu tjóni vegna náttúruvára¹. Þau markmið laganna eru ítrekuð í *Land og líf - landgræðsluáætlun og landsáætlun í skógrækt til ársins 2031* og *Aðgerðaáætlun í landgræðslu og skógrækt 2022-2026*² sem kynnt voru af matvælaráðherra þann 30. janúar s.l.

Í fyrirbyggjandi þingsályktunartillögu er lagt til að skipa starfshóp um bætt tækifæri bænda til að græða viðkvæm og illa farin vistkerfi, m.a. með skógrækt og endurheimt votlendis. Þannig yrðu skapaðir grænir hvatar fyrir bændur til að auka uppgræðslu og draga úr kjötframleiðslu og annarri framleiðslu dýraafurða. Tillagan gerir ráð fyrir að fulltrúar starfshópsins skipi *fulltrúar bænda*, fulltrúar einnar ríkisstofnunar sem ber stjórnábyrgð á endurheimt votlendis (Landgræðslunnar) og fulltrúar tveggja félagasamtaka á sviði náttúruverndar (Náttúruverndarsamtaka Íslands og Landverndar) sem lítil tengsl hafa til þessa haft við bændur eða skipulagsheildir þeirra. Ekki er tilgreint hvort Bændasamtök Íslands eða einstök búgreinasamtök innan þeirra vébanda skuli fá tækifæri til að tilnefnda fulltrúa bændanna í starfshópnum. Í þingsályktunartillögunni er lagt til, að *Matvælastofnun (MAST)* annist eftirlit með framkvæmdinn og tryggi með því að fjármagni til aðgerða nýtist sem best, án þess að fyrir liggja hvort sú stofnun búi yfir þeirri sérþekkingu sem nauðsynleg er til þess að taka að sér það eftirlitshlutverk.

Skógræktin fagnar þeim hug sem býr að baki tillögunni um að móta hvatakerfi til bindingar kolefnis og minni losun af búrekstri og landnýtingu. Slíka efnahagslega hvata hefur lengi vantað, enda þurfa landeigendur líkt og annað fólk í landinu fjárhagslega hvatningu til þess að ráðast í breytingar á búrekstri sínum, til þess að ráðstafa landi sínu í aðra landnýtingu en verið hefur eða að leggja í kostnað eða verða af tekjum til þess að draga úr kolefnisfótspori sínu. En af greinargerðinni við tillöguna mætti ætla, að tölur um losun og ávinning af aðgerðum til þess að draga úr þeirri losun hafi þegar verið metnar og verið staðfestar. Því fer víðs fjarri. Um losun vegna framræslu votlendis eða losun frá því lítt gróna eða ógróna og illa farna þurrlandi sem nú þekur

¹ Sjá nánar: <https://www.althingi.is/lagas/153a/2019033.html>

² <https://www.stjornarradid.is/gogn/rit-og-skyrslur/stakt-rit/2023/01/30/Land-og-lif/>

meginþorrann af flatarmáli Íslands liggja fyrir fá áreiðanleg gögn³. Því gæti orðið vandasamt að hanna hvatakerfi sem miðar að „kolefnisjöfnun lands“ (*No-debit rule*) fyrir árið 2030, skv. reglugerð Evrópusambandsins⁴ þar að lútandi, nema að verulega verði fyllt í allstór þekkingargöt á allra næstu árum. Hvatakerfi fyrir bændur og aðra landeigendur - án áreiðanlegra upplýsinga um stöðu losunar frá landi og (eða) mælanlegra áhrifa aðgerða - er ólíkleg ein og sér til þess að skila þeim árangri sem að er stefnt.

Í skýrslu sem VSÓ Ráðgjöf vann fyrir Loftslagsráð í árslok 2021⁵ er rækilega gerð grein fyrir þeim götum í þekkingu sem við blasa, hvað varðar losun frá landi og landnýtingu. Þar er einnig bent á, að best sé staða þekkingar um loftslagsávinning aðgerða þegar kemur að skógrækt.

Fyrirséðar eru töluverðar breytingar á losunarbókhaldbi í tengslum við innleiðingu á nýju regluverki í kjölfar Parísarsamningsins og Evrópulöggjafar sem tengist samningnum. Krafa sem sett er fram er einföld; fyrst og fremst skal vera minnkuð losun og því næst aukin binding vegna aðgerða á nýjalandi svo sem skógræktar, landgræðslu, framræslu og endurheimt votlendis.

Breyting á bókhaldsreglum um losun verða á þann hátt að þær byggjast á heildstæðu mati á losun og bindingu tiltekinna landnotkunarflokka. Þetta mun hafa talsverð áhrif á losunarbókhaldbi Íslands þar sem mun nákvæmari gögn verða notuð um losun hérlendis en áður hefur verið. Reikna má með að það taki nokkur ár að útbúa slík gögn. Að auki verður kortlagning landflokka endurskoðuð og færsla landsvæða á milli flokka getur haft áhrif á mat á heildarlosun frá landinu.

*Á næstu árum er fyrirhugað að vinna rannsóknir sem bæta þekkingu á losun frá landi og mæta auknum kröfum um nákvæmni gagna í losunarbókhaldbi. Forgangsraða þarf rannsóknum og vöktun þannig að áhersla sé á flokka sem eru stórir í losunarbókhaldbinu. Leggja þarf áherslu á að rannsaka landnotkunarflokka sem eru umfangsmiklir á Íslandi en skortir betri þekkingu á, einkum votlendi og graslendi. **Mest liggur fyrir um kolefnisbúskap í landnotkunarflokknun skóglendi.***

³ Þóroddur Sveinsson, Teitur Sævarsson, María Svavarsdóttir, Bergrún Arna Óladóttir, Þorbjörg Helga Sigurðardóttir, Eiríkur Loftsson, Þórarinn Leifsson. 2022. Langtímatap kolefnis í framræstu ræktarlandi

https://www.lbhi.is/images/pdf/rit_lbhi_nr_149.pdf

⁴ *Fit for 55: reaching climate goals in the land use and forestry sectors*

<https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/fit-for-55-lulucf-land-use-land-use-change-and-forestry/>

⁵

<https://www.loftslagsrad.is/library/Greinargerdir/Losun%20fr%C3%A1%20landi%20samantekt%20ranns%20%C3%B3kna%20desember%202021.pdf>

Skógræktin er jákvæð gagnvart meginefni þingsályktunartillögunnar, en gerir þann fyrirvara við tillöguna, að „grænir hvatar til bænda“ haldist í hendur við markvissar aðgerðir stjórnvalda til þess að fá haldbetri upplýsingar (magnbundnar tölur) um losun frá landi og áhrif aðgerða til þess að minnka losun frá landi (enn fremur magnbundnar tölur).

Skógræktin gerir enn fremur þá athugasemd við tillöguna, að Skógræktinni verði bætt við starfshópin og að Umhverfisstofnun (Ust) annist eftirlit með framkvæmdinni í stað MAST, enda starfar á Ust teymi loftslagsbókhalds innan sviðs loftslags og hringrásarhagkerfis.

Virðingarfyllst,
F.h. Skógræktarinnar,

Aðalsteinn Sigurgeirsson,
fagmálastjóri Skógræktarinnar